

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้เสนอเนื้อเรื่องซึ่งได้ศึกษาจากเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ความเป็นมาและลักษณะของหลักสูตรมัธยมศึกษาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ตอนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์และกระบวนการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์
- ตอนที่ 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์

ตอนที่ 1 ความเป็นมาและลักษณะของหลักสูตรมัธยมศึกษาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดทำการสอนในระดับปริญญาโทมัธยมศึกษา เป็น เวลานาน โดยมีผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาโทมัธยมศึกษา ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นคนแรกในปี พ.ศ. 2488 การดำเนินการ เปิดสอนในครั้งกระนั้นมิได้มีการจัดตั้ง เป็นองค์กรร่วมที่ทำหน้าที่ในการวางนโยบาย ควบคุมมาตรฐานหรือประสานงาน โดยเมื่อคณะหรือภาควิชาใดมีความประสงค์ที่จะเปิดสอนก็ขออนุมัติอยู่ที่ประชุมคณบดี เมื่อได้รับอนุมัติแล้วก็ดำเนินการ เป็นไปตามความเหมาะสมโดยเอกเทศ ต่อมาในราวปี พ.ศ. 2502 มหาวิทยาลัยได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการศึกษาในระดับหลังปริญญาตรีที่ทวีขึ้นเป็นลำดับ และเพื่อที่จะให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้มีความสามารถในการผลิตอาจารย์ประจำและนักวิชาการในแขนงวิชาชีพ โดยเฉพาะได้มากขึ้น อันจะทำให้ประเทศไทยมีอาจารย์ซึ่งมีความรู้ และความสามารถในการให้การศึกษาระดับอุดมศึกษา และมีนักวิชาการเหมาะสมแก่ความต้องการของประเทศ โดยมีต้องส่งบุคคลไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ (สุประคิษฐ์ มุขนาค 2526: ก)

ด้วยความสำคัญดังกล่าวจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการพิจารณา เรื่องมัธยมศึกษาลัย" เพื่อพิจารณาฐานะมาตรฐานหลักสูตรการศึกษา และระเบียบข้อบังคับในการ เปิดสอนหลักสูตรปริญญาโทมัธยมศึกษา ตลอดจนเรื่องราวการจัดตั้งมัธยมศึกษาลัยขึ้น

ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะกรรมการชุดดังกล่าวได้ดำเนินการตามขั้นตอนมาเป็นลำดับจนได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นในปี พ.ศ. 2505 ซึ่งนับว่าบัณฑิตวิทยาลัยได้ถือกำเนิดเป็นทางการตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา บัณฑิตวิทยาลัยมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสอนและการวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ชั้นบัณฑิตศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยประสานงาน ควบคุมมาตรฐานทางด้านวิชาการ และสนับสนุนการดำเนินงานของภาควิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาด้วย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย 2524: 1-2)

ในช่วงระยะเวลาก่อนที่บัณฑิตวิทยาลัยจะได้จัดตั้งอย่างเป็นทางการนั้น บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ก็ได้เริ่มจัดตั้งขึ้นในปีการศึกษา 2504 โดยเปิดสอนหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนวเป็นสาขาวิชาแรก ต่อจากนั้นบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์ได้ขยายงานทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพจนกระทั่งในปัจจุบันปีการศึกษา 2531 เปิดสอนในระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตทั้งหมด 24 สาขาวิชา 12 ภาควิชา มีดังนี้คือ

ภาควิชา	สาขาวิชา
1. สारตถศึกษา	พื้นฐานการศึกษา
2. วิจัยการศึกษา	วิจัยการศึกษา สถิติการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา
3. ประถมศึกษา	ประถมศึกษา การศึกษาปฐมวัย
4. มัธยมศึกษา	การสอนภาษาไทย การสอนภาษาอังกฤษ การสอนสังคมศึกษา การสอนคณิตศาสตร์ การศึกษาวิทยาศาสตร์
5. พลศึกษา	พลศึกษา สุขศึกษา
6. บริหารการศึกษา	บริหารการศึกษา นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

7. จิตวิทยา	จิตวิทยาสังคม จิตวิทยาการปรึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา
8. โสภศาสตร์ศึกษา	โสภศาสตร์ศึกษา
9. พยาบาลศึกษา	การบริหารการพยาบาล
10. ศิลปศึกษา	ศิลปศึกษา
11. อุดมศึกษา	อุดมศึกษา
12. การศึกษานอกระบบ โรงเรียน	การศึกษานอกระบบโรงเรียน

โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตนั้น ดำเนินตามโครงสร้างของหลักสูตรปริญญา
มหาบัณฑิต ซึ่งหลักสูตรนี้มี 2 แผน โดยคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยจะเป็นผู้กำหนดว่า
สาขาวิชาใดควรมีหลักสูตรแบบใด ดังนี้

แผน ก. ประกอบด้วยรายวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิตและวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้ราย
วิชาที่ศึกษาและวิทยานิพนธ์รวมกันต้องไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

แผน ข. ประกอบด้วยรายวิชาไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และมีการสอบรวมยอด
ไม่มีการทำวิทยานิพนธ์

ในสาขาวิชาใดก็ตามที่เปิดสอนหลักสูตรแผน ก. ไม่จำเป็นต้องเปิดสอนตามหลักสูตร
แผน ข. แต่ถ้าสาขาวิชาใดที่เปิดสอนตามหลักสูตรแผน ข. จะต้องมีหลักสูตรแผน ก. ให้นิสิต
เลือกศึกษาไว้ด้วย ในปัจจุบันเฉพาะสาขาครุศาสตรมหาบัณฑิตมีสาขาวิชาที่เปิดสอนตามหลักสูตร
แผน ข. คือ สาขาบริหารการศึกษาและสาขานิเทศการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งทั้ง 2
สาขานี้อยู่ในภาควิชาบริหารการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาสำหรับการศึกษาในหลักสูตรนี้ไม่ต่ำกว่า 4 ภาคการศึกษา หรือเทียบเท่า และไม่เกิน 10 ภาคการศึกษา หรือเทียบเท่า นับจากวันเปิดภาคการศึกษาแรกที่รับเข้าศึกษา ในหลักสูตร

การลงทะเบียน การ เสนอโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา และการ สอบวิทยานิพนธ์

1. นิสิตอาจได้รับอนุมัติจากภาควิชาให้ลงทะเบียนวิทยานิพนธ์ได้คือ เมื่อศึกษาใน บัณฑิตวิทยาลัยอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา และได้แต้มเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.00
2. นิสิตจะต้อง เสนอหัวข้อและโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัยตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ภาควิชากำหนด เพื่อดำเนินการพิจารณาอนุมัติ
3. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จะต้อง เป็นอาจารย์ประจำในกรณีประจำ เป็นอาจ เชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกมา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ แต่ต้องแต่งตั้งอาจารย์ประจำ 1 คน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา หรืออาจารย์ผู้ประสานงานร่วมอยู่ด้วย
4. เมื่อนิสิตทำวิทยานิพนธ์สมบูรณ์ตามคำแนะนำ และความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วให้นิสิตยื่น เรื่องราวขอสอบต่อบัณฑิตวิทยาลัย ก่อนวันสอบอย่างน้อย 2 สัปดาห์
5. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย เป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ตามที่หัวหน้าภาควิชาเสนอ ทั้งนี้จะต้องแต่งตั้งกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในภาคการศึกษาที่นิสิตลงทะเบียน วิทยานิพนธ์ครบตามหลักสูตร
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์จะต้องมีอย่างน้อย 3 คน ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าภาควิชาหรือผู้ที่ภาควิชามอบหมายทำหน้าที่เป็นประธาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 1 คน เป็นกรรมการ
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์เป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจวิทยานิพนธ์นั้น และให้หัวหน้าภาควิชารายงานผลการสอบภายใน 2 สัปดาห์ หลังจากวันสอบ
6. ในวันสอบวิทยานิพนธ์ต้องมีประธาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรรมการอย่างน้อย 1 คน มาดำเนินการสอบจึงถือว่าการสอบนั้นมีผลสมบูรณ์ ถ้ามีกรรมการมา

สอบไม่ครบให้เลื่อนการสอบออกไป ในกรณีดังกล่าวหากจำเป็นอาจแต่งตั้งกรรมการซ่อมได้ ทั้งนี้จะต้องแต่งตั้งก่อนวันสอบอย่างน้อย 2 สัปดาห์

การวัดและการประเมินผลการศึกษา

การวัดผลการสอบวิทยานิพนธ์กำหนดไว้เป็น 4 ระดับ คือ

ดีมาก (Very Good)

ดี (Good)

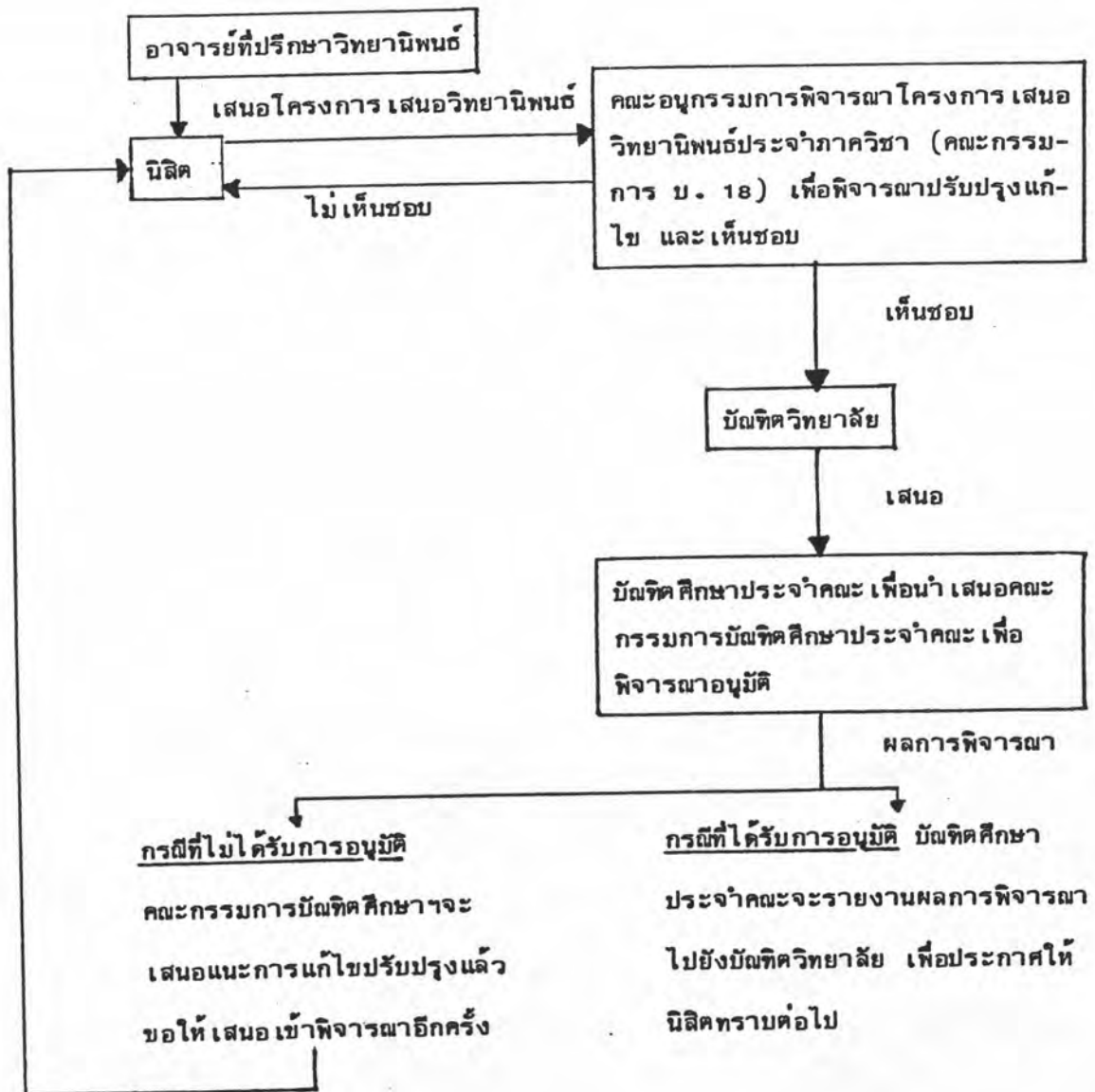
ผ่าน (Pass)

ตก (Failure)

(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย 2526: 4-22)

จากลักษณะการศึกษาในระดับบัณฑิตวิทยาลัยบางประการที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่านิสิตที่ศึกษาตามหลักสูตรแผน ก. ต้องทำวิทยานิพนธ์โดยที่หัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ทำนั้นต้องได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยก่อนจึงทำได้ การพิจารณาอนุมัตินั้นจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนซึ่งขั้นตอนของการปฏิบัติ เพื่อเสนอโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ในส่วนของสาขาครุศาสตร์มหาบัณฑิตนั้น บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้ชี้แจงไว้ ซึ่งพอจะกล่าวโดยสรุปเป็นแผนภาพที่ 2 ดังนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ 2529: 9-10)

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนของการปฏิบัติ เพื่อเสนอโครงการเสนอวิทยานิพนธ์ ของนิสิตบัณฑิตศึกษา
คณะครุศาสตร์

ดังนั้นกว่าที่นิตินจะได้หัวข้อวิทยานิพนธ์นั้น ต้องเริ่มตั้งแต่การพัฒนาโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ แล้วหาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งบางครั้งนิตินหาไม่ได้ก็อาจทำให้ต้องเปลี่ยนเรื่องใหม่ ในประเด็นนี้ ประภาศน์ อวยชัย (2522: 5-6) ได้กล่าวไว้ว่า "เรื่องเกี่ยวกับการทำเอกสารวิจัยและวิทยานิพนธ์เป็นปัญหาแก่นิตินนักศึกษาโดยทั่วไป กล่าวคือ ผู้ที่ศึกษาชั้นบัณฑิตศึกษาต้องประสบกับความเดือดร้อนในเรื่องของความขาดแคลนท่านคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ซึ่ง เป็นผู้ควบคุมในการทำการวิจัยและเขียนวิทยานิพนธ์อยู่เสมอ ทำให้นิสิตนักศึกษาต้อง เลิกล้ม การทำวิจัยและทำวิทยานิพนธ์” นอกจากปัญหาดังกล่าวบางครั้งคณะกรรมการพิจารณาแล้วไม่ อนุมัติ (ไม่เห็นชอบ) นิสิตก็ต้องนำโครงการนั้นมาปรับปรุงใหม่ แต่บางคนก็ทิ้งโครงการนั้นไป แล้วเริ่มต้นหาเรื่องที่น่าสนใจใหม่อีกครั้ง จนกว่าโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์จะได้รับการอนุมัติจาก บัณฑิตวิทยาลัย

ตอนที่ 2 เอกสารและงานวิจัย เกี่ยวข้องกับแหล่งและกระบวนการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์

จากที่ได้กล่าวมาแล้วถึงลักษณะการ เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะในหลักสูตร แขน ก. นิสิตต้องทำวิทยานิพนธ์จึงถือว่าสำเร็จการศึกษา จะเห็นว่าได้ให้ความสำคัญต่อการทำ วิทยานิพนธ์ เป็นอย่างมาก ซึ่งก็คง เป็นเพราะว่า ต้องการให้นิสิตได้สังเคราะห์ความรู้ที่ เรียนมา ตั้งแต่ต้นจนจบ ทั้งจากที่อาจารย์บรรยายและจากการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และ ยังเป็นการฝึกให้นิสิตรู้จักคิด และค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผลและรู้จัก วางแผนที่จะดำเนินงานอย่างมีระเบียบแบบแผนด้วย

เพื่อส่งเสริมให้การทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี บัณฑิตวิทยาลัย เคย จัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยหรือค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์แก่นิสิตบัณฑิตวิทยาลัย ระหว่าง วันที่ 1-2 และ 4 มิถุนายน 2522 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย 2522: 72-73) โดยวิธีการอบรมมีทั้งการอภิปรายและบรรยาย ในส่วนของการอภิปรายนั้น เกี่ยวกับการวิจัยและ บริการที่สถาบันต่าง ๆ สามารถให้นิสิตได้เป็นต้น ส่วนการบรรยายนั้น เกี่ยวกับวิธีการวิจัยแบบ ต่าง ๆ โดยในการอบรมครั้งนี้มีนิสิตและอาจารย์เข้าร่วมการอบรมทั้งสิ้น 991 คน นิสิตที่เข้า อบรมมีทั้งนิสิตที่ลงทะเบียนวิทยานิพนธ์และยังไม่ได้ลงทะเบียนวิทยานิพนธ์ จากการอบรมครั้งนี้ ได้มีการสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต เรียงตามลำดับความ สำคัญดังนี้

สำหรับผู้ลงทะเบียนวิทยานิพนธ์แล้ว มีปัญหาดังนี้

1. ปัญหาในเรื่องการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์
2. เงินทุนหรืองบประมาณในการทำวิจัย
3. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. การพิจารณาอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ใช้เวลานานเกินไป
5. การวิเคราะห์ผลข้อมูล เป็นต้น

สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้ลงทะเบียนวิทยานิพนธ์ มีปัญหาดังนี้

1. การคิดหาหัวข้อวิทยานิพนธ์
2. ปัญหาในการหาอาจารย์ที่ปรึกษา
3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล
4. การขอทุนและค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์
5. การอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ล่าช้าเกินไป เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัญหาของนิสิตทั้ง 2 กลุ่มที่ตรงกัน เป็นประการสำคัญอันดับแรก คือ ปัญหาในเรื่องการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ ซึ่งการที่นิสิตมีความคิดเห็นตรงกัน เช่นนี้ก็น่าจะเป็น เพราะว่าการทำวิทยานิพนธ์ต้องเริ่มต้นจากการมีปัญหารววิจัย (หัวข้อวิทยานิพนธ์) ที่สนใจจะ ศึกษา แล้วจึงศึกษาตามกระบวนการวิจัย เมื่อต้องมีปัญหารววิจัยก่อนจึง เป็นสิ่งที่สร้างความวิตกกังวลให้กับนิสิตว่าจะหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ได้จากไหน และอย่างไร เพราะนิสิตระดับบัณฑิตศึกษานับได้ว่าเป็นเพียงผู้เริ่มต้นที่จะทำงานวิจัย วิทยานิพนธ์จึงเป็นแบบฝึกหัดชิ้นแรกของนิสิตในการทำวิจัย (George R. Allen 1974: 1) ดังนั้นปัญหาที่ยากมากก็คือ ไม่ทราบว่า จะทำวิจัยเรื่องอะไรจึงจะดี และเหมาะสม ซึ่งในประเด็นนี้ วันทนิย์ ชูศิลป์ (2525: 59) กล่าวว่า "ถึงแม้ว่า การทำวิจัยแต่ละเรื่องจะต้องใช้เงินลงทุนสูงเพียงใดก็ตาม นักวิจัยยังสามารถหาแหล่งเงินทุนได้จึงไม่เป็นปัญหาแก่นักวิจัยมากนัก สิ่งที่พบว่าเป็นปัญหามากกว่าก็คือ หัวข้อปัญหาหรือเรื่องที่จะทำการวิจัย ผู้สนใจที่คิดจะทำการวิจัยส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาดังแต่เริ่มแรกที่ว่า ไม่ทราบว่า จะทำการวิจัยเรื่องอะไร หรือเรื่องที่จะทำการวิจัยนั้นมีคุณค่าพอเพียงที่จะได้รับความสนใจจากหน่วยงานที่จะให้เงินทุนหรือไม่ การที่จะกำหนดให้แน่นอนลงไปว่า จะทำวิจัยเรื่องอะไร ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของแต่ละคน"

นอกจากนี้จากโครงการสัมมนาของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างบัณฑิตวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัย คณะ สถาบัน และคณาจารย์ บัณฑิตศึกษา" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย 2529: 18-20) ได้ข้อสรุป ประการหนึ่งว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีผลกระทบต่อระยะเวลาการศึกษาของนิสิตแต่ละคน เช่น การเรียนอ่อน ทำให้

แต่มีเฉลี่ยไม่ถึงเกณฑ์ ต้องเสียเวลาเรียนวิชาอื่นเพิ่มเติม บางรายเรียนรายวิชาครบตามหลักสูตรแล้วก็ยังหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ไม่ได้ ต้องเสียเวลาในการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์อีกกระยะหนึ่ง และจากการศึกษาของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ศิริชัย กาญจนวาสี (2523: 193-215) ที่สัมภาษณ์คณาจารย์บัณฑิตศึกษา จำนวน 21 คน โดยเป็นหัวหน้าแผนกวิชาที่เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 8 คน และคณาจารย์บัณฑิตศึกษาที่ได้จากการสุ่มในแต่ละแผนกวิชาละ 2 คน แต่ติดตามสัมภาษณ์ได้ 13 คน และนิสิตบัณฑิตที่สอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ผ่านเรียบร้อยแล้ว จำนวน 34 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ที่ปรึกษามีความเห็นว่าการที่นิสิตไม่สามารถทำวิทยานิพนธ์เสร็จทันเวลาใน 1 ภาคการศึกษา เพราะนิสิตมีงานประจำจึงไม่มีเวลาทำวิทยานิพนธ์ (ร้อยละ 63.3) และรองลงมาคือ นิสิตเสียเวลาหาหัวข้อวิทยานิพนธ์เป็นอันมาก (ร้อยละ 10.0)

อนงค์ ปิยะกมลานนท์ (2530) ได้ศึกษาเรื่อง "การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกกลุ่มผู้ใช้เวลาต่ำสุด และสูงสุดของหลักสูตรในการสำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นิสิตปริญญาโท สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากคณะรัฐศาสตร์ 63 คน คณะครุศาสตร์ 490 คน คณะนิเทศศาสตร์ 38 คน คณะเศรษฐศาสตร์ 16 คน คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี 154 คน รวมทั้งสิ้น 761 คน พบว่า ในคณะครุศาสตร์ และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีนั้น ตัวแปรจำแนกที่สำคัญซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นลักษณะของแต่ละกลุ่มคือ ปัญหาเวลาที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที โดยเฉพาะในคณะนิเทศศาสตร์นั้น พบว่า นิสิตกลุ่มผู้ใช้เวลาสูงสุดของหลักสูตรมีปัญหาประการหนึ่งคือ ด้านการทำวิทยานิพนธ์ในเรื่อง การหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ การปรับปรุงแก้ไขหัวข้อวิทยานิพนธ์ การทำหนังสือติดต่อราชการ การแปลความผลการวิเคราะห์ข้อมูล และ เวลาที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์มากกว่า นิสิตกลุ่มผู้ใช้เวลาต่ำสุดของหลักสูตรในการสำเร็จการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์เพื่อให้ได้หัวข้อที่เหมาะสมที่จะทำใหสำเร็จได้นั้นจึงเป็นปัญหาสำหรับนิสิตเป็นอย่างมาก ดังที่กล่าวมา ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาที่จะแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ นักวิจัยซึ่งในที่นี่ก็คือ นิสิตบัณฑิตศึกษาสามารถหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ได้ง่ายขึ้นก็คือ จะต้องรู้ก่อนว่า แหล่งของปัญหาอยู่ที่ไหนบ้าง (ลลิตา ฤกษ์สำราญ และ รุจิร ภู่อาระ 2520: 15) เพราะความรู้เกี่ยวกับแหล่งที่มาของปัญหาวิจัยก็เป็นอีกปัจจัย

หนึ่งที่จะช่วยให้ได้ปัญหาวิจัยที่ดีและได้รวดเร็วยิ่งขึ้น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2523: 23) ซึ่งมีผู้สนใจศึกษาและให้ข้อ เสนอแนะ เกี่ยวกับแหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์ไว้ดังนี้

ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ (2529: 57) เสนอแนะว่า แหล่งต่าง ๆ ที่จะได้หัวข้อวิจัย มีดังนี้

1. จากทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ เรื่องที่คนสนใจอยากจะทำการศึกษาทฤษฎีซึ่งอาจจะทำให้ได้หัวข้อวิจัยที่จะศึกษา
2. จากประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง
3. จากการอ่านหนังสือหรือวารสาร เกี่ยวกับการวิจัย
4. จากบทคัดย่อวิทยานิพนธ์หรือบทคัดย่องานวิจัย
5. จากข้อเสนอแนะของผลการวิจัยที่ทำมาแล้ว
6. ปัญหาที่ได้จากผู้อื่นอาจ เป็นในลักษณะที่รวมความคิดมาจากคนอื่น ๆ หลาย ๆ คน และนำมาสร้าง เป็นหัวข้อวิจัย

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2529: 23-25) ที่มาของหัวข้อการวิจัยอาจแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

1. ผู้ที่จะทำการวิจัย หัวข้อการวิจัยอาจได้จากตัวผู้ที่จะทำการวิจัยเอง คือ ประสบการณ์ และภูมิหลังของผู้ที่จะทำการวิจัย อาจมีเรื่องราวบาง เรื่องที่ตนเองสนใจต้องการหาคำตอบเพื่อยืนยันหรือทดสอบ
2. วรรณกรรมในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยวรรณกรรมในที่นี้หมายถึง ผลงานทางด้านเอกสารการวิจัยและทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสาขาวิชาหรือที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา จากการอ่านบททวนหรือการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรม เหล่านั้น ผู้ที่จะทำการวิจัยอาจพบช่องว่าง จุดอ่อน หรือเรื่องที่ควรจะศึกษาคือ
3. ผู้นำทางวิชาการ เนื่องจากผู้นำทางวิชาการในแต่ละสาขาที่คลุกคลีอยู่กับวิชาการในด้านนี้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิชาการในสาขาของตนดี ทราบว่ามีเรื่องใดสำคัญและควรศึกษาแต่ยังไม่มีการศึกษา จึงอาจช่วยชี้ช่องทางในการศึกษาหัวข้อนั้น ๆ ให้รายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นที่จะศึกษาและเป็นที่ปรึกษาการทำวิจัยในเรื่องนั้น
4. แหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย ในบางสาขาวิชาแหล่งทุนจะกำหนดหัวข้อกว้าง ๆ ให้ทราบว่า ขณะนี้แหล่งทุนกำลังสนใจที่จะสนับสนุนการวิจัยเรื่องอะไรบ้าง และอาจให้หัวข้อตัวอย่างที่น่าสนใจไว้

ที่น่าสนใจไว้

5. หน่วยงานที่ผู้ที่จะทำการวิจัยทำงานอยู่ โดยอาจมีหัวข้อที่หน่วยงานสนใจต้องการ แสวงหาข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อจัดความสงสัยหรือเพื่อศึกษาให้ชัดเจน เกี่ยวกับ เรื่องที่หน่วยงานสนใจ

นอกจากนี้แล้วประสบการณ์ที่ได้จากการ เรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาก็อาจจะ เป็น สิ่งที่ช่วยให้ผลิตได้ข้อคิดที่จะ เป็นหัวข้อวิจัย ดังที่ Best (John W. Best 1970: 21-23) ได้ กล่าวไว้ว่า ประสบการณ์ในการ เรียนระดับบัณฑิตศึกษามีส่วนกระตุ้นต่อการตั้งปัญหา การบรรยาย ในห้องเรียน การอภิปรายในชั้นเรียน รายงานการสัมมนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนอกชั้นเรียน กับเพื่อนนิสิตและอาจารย์ ทำให้ได้ข้อคิดเกี่ยวกับปัญหาที่น่าจะได้รับการแก้ไข รวมทั้งการปรึกษากับอาจารย์ประจำวิชา อาจารย์ที่ปรึกษาจะช่วยได้มาก นิสิตส่วนมากมักจะรู้สึกไม่แน่ใจ เกี่ยวกับการเลือกปัญหาในการวิจัย เขาอาจจะเกิดความสงสัยว่า ปัญหาที่เขาเลือกนั้นมีความสำคัญพอหรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือไม่ ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จึงต้องช่วยให้ผลิตขยายความคิดออกไปให้แจ่มชัด และพัฒนาปัญหาที่คลุมเคลือและซับซ้อนมากเกินไปให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งในแนวความคิดเช่นนี้ก็สอดคล้องกับ Allen (George R. Allen 1974: 18-20) ที่กล่าวว่า แหล่งที่จะได้หัวข้อวิจัยที่มีคุณภาพนั้นมีหลายประการ อย่างเช่น

1. ในชั้นเรียน อาจารย์จะให้คำแนะนำถึงการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ดี หรือหัวข้อที่น่าสนใจ นิสิตก็ควรจดคำแนะนำนั้นไว้ แล้วอาจไปพบปะขอความคิดเห็นกับอาจารย์ ซึ่งบางครั้ง ทำให้ผลิตได้หัวข้อวิจัย พร้อมกับได้ผู้แนะนำในการวิจัยที่ดี

2. การพบปะสังสรรค์กับรุ่นพี่หรือเพื่อน อาจทำให้ผลิตได้หัวข้อวิจัย เพราะผู้ที่หัวข้อวิทยานิพนธ์ได้รับการอนุมัติแล้วเต็มใจที่จะพูดคุยแนะนำนิสิตคนอื่น ๆ ต่อไปอีก

วันทนี ชูศิลป์ (2525: 60-61) กล่าวว่า นักวิจัยอาจจะหาหัวข้อจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. จากความสนใจของผู้วิจัยเอง โดยทั่วไปแล้วนักวิจัยมักจะสนใจในเรื่องที่ตนมีความรู้ หรือมีประสบการณ์มาแล้ว

2. จากทฤษฎีหลักการ หรือแนวคิดต่าง ๆ โดยอาจจะศึกษาในลักษณะตรวจสอบหรือค้นคว้าต่อไปให้กว้างขวางออกไป

เช่นเดียวกับที่ สุวิทย์ อารีกุล (2521: 43-44) ได้เห็นว่า หัวข้อวิจัยควรจะได้มาจากความสนใจของนักวิจัยเอง เพราะนักวิจัยแต่ละคนมีความสามารถในการมองปัญหาไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ การฝึกฝน และประสบการณ์ของนักวิจัยเอง

ในปี ค.ศ. 1975 William F. Glueck และ Lawrence R. Jauch (1975: 103-113) ศึกษาเกี่ยวกับแหล่งที่มาของปัญหาวิจัย โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการชั้นนำ จำนวน 160 คน ที่ทำงานอยู่ใน University of Missouri-Columbia (UMC) ในระหว่างปี ค.ศ. 1969-1970 โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ มีตำแหน่งทางวิชาการ ตั้งแต่ระดับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทำงานที่ UMC อย่างน้อย 1 ปี และเคยได้รับทุนให้ทำโครงการวิจัย แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ นักวิชาการที่มีผลผลิตทางการวิจัยสูง และกลุ่มที่มีผลผลิตทางการวิจัยต่ำ พบว่า อันดับของความคิดเกี่ยวกับปัญหาในการวิจัย จำแนกตามกลุ่มของผู้มีผลผลิตทางการวิจัยสูง และกลุ่มที่มีผลผลิตทางการวิจัยต่ำนั้นไม่แตกต่างกัน และเรียงอันดับของแหล่งที่มาปัญหาวิจัย ดังนี้

1. จากผลงานวิจัยหรือแผนงานเดิมของตนเอง
2. จากเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อนร่วมงานจากที่อื่น
4. อาจารย์ที่สอนในภาควิชาเดียวกัน
5. เพื่อนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน (ต่างภาควิชา)
6. ผู้ให้ทุนวิจัย

ในส่วนของแหล่งที่ได้จากเพื่อนร่วมงานหรืออาจารย์ที่สอนในภาควิชาเดียวกันนั้น เป็นในลักษณะที่ได้จากการพบปะสนทนา สัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ ดังนั้นในกิจกรรมเหล่านี้ บางครั้งก่อให้เกิดปัญหาวิจัยที่น่าสนใจศึกษา โดยเฉพาะถ้าพิจารณาในเรื่องของประสบการณ์นั้นนับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา เพราะการศึกษาในระดับนี้จะต้องมีการอภิปราย ถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมาแล้ว มักจะแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และมองเห็นแนวทางกว้างไกลกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน หรือมีประสบการณ์น้อยกว่า (ชุมพล สุรินทรามุรณ 2523: 149) ดังนั้นผู้ที่มีประสบการณ์ย่อมอาจจะนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อ

การศึกษา และทำให้มองเห็นประเด็นที่จะศึกษาเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ได้เร็วขึ้น เพราะคุณสมบัติอย่างหนึ่งของนักวิจัยก็คือ การรู้จักมองเห็นปัญหาและสามารถแยกแยะได้ว่าอะไรคือเหตุอะไรคือผล โดยต้องอาศัยสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ความคิด นักวิจัยต้องรู้จักฝึกฝนในการหาแนวความคิดใหม่ ๆ เพื่อทำให้เห็นปัญหาที่จะวิจัยเด่นชัดขึ้น จึงน่าสนใจว่านิสิตที่มีประสบการณ์ในการทำงานก่อนเข้ามาศึกษาในระดับมหาบัณฑิตนั้น จะมีส่วนช่วยทำให้นิสิตได้ประเด็นปัญหาที่จะวิจัย เป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์เร็วกว่าผู้ที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อนบ้างหรือไม่ และส่วนใหญ่ได้หัวข้อมาจากแหล่งไหนบ้าง

นอกจากนี้แล้วผู้ที่จะเป็นนักวิจัยควร เป็นคนที่มีความรู้ และทักษะในการใช้แบบแผนการวิจัยตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะในการใช้หลักการวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง (สมาคมการวิจัยของสหรัฐอเมริกา อ้างถึงโดย กานดา ขุนลาภทวี 2524: 10-11) และควรมีความสามารถแยกแยะประเด็นต่าง ๆ เพื่อทำให้ประเด็นที่เราสนใจจะศึกษาเป็นปัญหาวิจัยที่ชัดเจนขึ้นว่าคืออะไร (George R. Allen 1974: 12) ดังนั้นการกำหนดปัญหาวิจัยจึงต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนสิ่งประกอบต่าง ๆ รวมทั้งทักษะในการวิเคราะห์เหตุผลอย่างเป็นระบบด้วย ซึ่งจากการศึกษาของ กมล หลีกภัย (2525: 78) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรก ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรก และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาฟิสิกส์มีความสัมพันธ์กันด้วย เมื่อความคิดเชิงเหตุผล ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของนักวิจัยดังที่กล่าวข้างต้นมีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนดังข้อค้นพบของ กมล หลีกภัย ดังนั้นจึงน่าสนใจว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงก็น่าจะมีความคิดหาเหตุผลเชิงตรรกที่ดีด้วย และการที่เขามีความสามารถในการคิดเชิงตรรกที่ดีก็อาจมีส่วนทำให้นิสิตมองเห็นประเด็นปัญหาที่จะวิจัยได้ง่ายขึ้นหรือไม่

จากการศึกษาของ ชุชม ธรรมธรรม (2527: 54-55) เรื่อง การวิเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับรางวัลทางสาขาสังคมศาสตร์ พบว่า นักวิจัยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.90) ได้หัวข้อโครงการวิจัยจากตัวผู้วิจัยเอง อันดับรองลงมาคือ จากแหล่งบุคคลภายนอก (ร้อยละ 23.81) ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด (ร้อยละ 9.52) จากเอกสารและการอ่านตำรา (ร้อยละ 4.76) ดังนั้นจะเห็นว่านักวิจัยที่มีผลงาน เป็นที่ยอมรับนั้นแหล่งที่มาของปัญหาวิจัยพบว่า

มาจากตัวผู้วิจัยเองมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ William F. Glueck และ Lawrence R. Jauch ที่พบว่า ได้มาจากผลงานหรือแผนงานเดิมของตนเอง ซึ่งงานวิจัย ทั้ง 2 เรื่องนั้น เป็นข้อค้นพบที่ได้จากนักวิจัยที่มีประสบการณ์ทั้งสิ้น ย่อมเป็นธรรมดาที่แหล่งของ ความคิดเกี่ยวกับปัญหาวิจัยจะมาจากตนเอง แต่นิสิตบัณฑิตศึกษา เป็นเพียงผู้เริ่มต้นที่จะ เป็นนัก วิจัยเท่านั้น ดังนั้นแหล่งที่มาของหัวข้อวิทยานิพนธ์จึงอาจจะไม่ได้มาจากงานวิจัยเดิมของตนเอง แต่อาจจะได้จากการสังเคราะห์ความคิดที่มาจากแหล่งอื่น ๆ อิกที หรือมิเช่นนั้นก็มีผู้เสนอแนะ ให้ เช่น อาจารย์กำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์ให้ หรือเป็นโครงการของหน่วยงานราชการที่มีทุน วิจัยให้ทำ หรือเป็นโครงการวิจัยในหน่วยงานที่ตนเองสังกัดกำลังให้ความสนใจอยู่ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม หากการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ได้เน้นให้นิสิตรู้จักคิด วิเคราะห์หาเหตุผลด้วยตนเองอยู่เสมอ และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตลอดเวลาแล้วก็น่าที่ นิสิตจะได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากตนเองมากกว่าจะเป็นหน่วยงานมอบหมายให้ทำวิจัย ดัง เช่นที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และศิริชัย กาญจนวาสิ (2523: 193-215) สัมภาษณ์นิสิตบัณฑิตที่สอบปาก เปลาวิทยานิพนธ์ผ่านเรียบร้อยแล้ว จำนวน 34 คน พบว่า การได้มาซึ่งปัญหาหรือหัวข้อวิทยา- นิพนธ์นั้น กลุ่มตัวอย่างนิสิตร้อยละ 29 ได้หัวข้อมาจากการเรียนวิชาต่าง ๆ รองลงมาคือร้อยละ 21 ได้หัวข้อมาจากโครงการวิจัยของอาจารย์ นอกจากนี้ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์จากการเสนอแนะ ของอาจารย์ ร้อยละ 18 และการคิดขึ้นเองร้อยละ 18 ส่วนที่เหลือกลุ่มตัวอย่างนิสิตประมาณ ร้อยละ 14 ที่ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์จากการอ่านวิทยานิพนธ์หรือวารสารต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาจึงอาจจะสรุปเป็นแนวทางได้ว่า แหล่งที่จะเป็นที่มาของหัวข้อวิทยา- นิพนธ์นั้น มีดังนี้

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียน
2. หนังสือหรือวารสารเกี่ยวกับสาขาวิชาที่เรียน
3. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัย
4. ประสบการณ์ของตนเอง
5. การสนทนากับรุ่นพี่หรือเพื่อน
6. อาจารย์หรือผู้รู้ให้แนวคิดพื้นฐาน
7. ข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์
8. ข้อเสนอแนะของอาจารย์ในขณะที่บรรยายในชั้นเรียน

9. อาจารย์กำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์ให้
10. โครงการวิจัยของหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานที่ตนเองสังกัดหรือเป็นโครงการวิจัยแม่บทของอาจารย์ที่ปรึกษา
11. ความคิดคำนึงของตนเองหลังจากที่ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ไปสักระยะหนึ่งแล้วจึงไม่สามารถระบุได้ว่ามาจากแหล่งใด

จากแหล่งต่าง ๆ ดังกล่าวจึงสนใจว่า การเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันนั้น มหาวิทยาลัยทางครุศาสตร์ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากแหล่งใดบ้าง จากประสบการณ์ของตนเอง หรือเป็นการวิจัยค้นคว้าหาข้อความรู้ให้กับหน่วยงานราชการในลักษณะกำหนดเป็นโครงการมาให้ หรือนิเทศสนใจศึกษาเจาะลึกลงในสาขาวิชาที่ตนศึกษาอยู่ อันจะเป็นแนวทางให้การพัฒนาความรู้ที่กว้างไกลออกไป

อย่างไรก็ตามงานวิจัยจะสำเร็จลุล่วงและมีประโยชน์หรือไม่เพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับขั้นตอนที่สำคัญต่อมาอีกขั้นตอนหนึ่งก็คือ การเลือกปัญหาวิจัย เพื่อให้ได้ปัญหาวิจัยที่เหมาะสม ดังที่ จรัส สุวรรณเวลา (จรัส สุวรรณเวลา, บรรยาย) ได้กล่าวไว้ว่า "กลไกในการเพิ่มคุณภาพของการวิจัยส่วนสำคัญอันหนึ่งคือ หัวข้อการวิจัย เราจะให้มีการวิจัยที่มีหัวข้อที่ดีได้อย่างไร ยังมีปัญหาอยู่มากในเรื่องนี้ มีการวิจัยอยู่มากที่เสร็จขึ้นตั้งที่ไม่เคยเกิดประโยชน์แก่ใคร แม้แต่ผู้วิจัยเอง เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นปัญหา เลือกหัวข้ออย่างไร ไม่ใช่เลือกได้ง่าย ๆ ต้องมีทิศทางที่ชัดเจน มีความคิดริเริ่ม มีความเข้าใจที่อาจต้องอุทิศบวรใจและอื่น ๆ"

ในเมื่อการเลือกหัวข้อวิจัยยังสร้างปัญหาให้กับนักวิจัยที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยมาแล้ว ย่อมเป็นธรรมดาที่นิสิตในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นเพียงผู้เริ่มต้น เป็นนักวิจัยจะเกิดความรู้สึกยุ่งยากใจ และความวิตกกังวลที่จะตัดสินใจว่าควรจะทำวิจัยในเรื่องไหนดี การที่เป็นเช่นนี้อาจจะด้วยสาเหตุประการหนึ่งคือ นิสิตเหล่านั้นมีจุดมอดในการมองหา เรื่องที่จะวิจัย เพราะการเลือกหัวข้อที่จะวิจัยนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานสำคัญของนักวิจัย 2 ประการคือ ความรอบรู้ในสาขาวิชาที่จะทำการวิจัย นักวิจัยต้องมีความเข้าใจในทฤษฎีหรือสิ่งค้นพบใหม่ ๆ ตลอดจนแนวความคิดที่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการนั้น และความอยากรู้อยากเห็นในทางวิชาการ ซึ่งนักวิจัยต้อง เป็นผู้ที่รักวิชาความรู้ และกระตือรือร้นที่จะแสวงหาคำตอบในสิ่งที่ตนไม่เข้าใจหรือเห็นว่า เป็นปัญหา (สุวิทย์ อาริกุล 2521: 42) ด้วยเหตุนี้ นักวิจัยรุ่นใหม่ที่ยังขาด

ประสบการณ์ในการวิจัย จึงอาจเลือกปัญหาวิจัยโดยขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบ อย่างเช่น คำนึงตัดสินใจ เลือกเรื่องที่จะวิจัยเร็วเกินไป เมื่อศึกษาไปสักระยะหนึ่งก็พบว่ามีเรื่องที่น่าสนใจ และมีความสำคัญมากกว่า เรื่องที่ตนศึกษาอยู่ และในบางครั้งก็ตัดสินใจศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยไม่พิจารณาเลยว่า เรื่องนั้นเป็นที่สนใจของอาจารย์บ้างหรือไม่ จึงอาจทำให้เกิดปัญหาภายหลังว่า หากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไม่ได้ เพราะเรื่องนั้นอาจจะไม่สำคัญพอที่จะทำการวิจัยก็เป็นได้ นอกจากข้อผิดพลาดดังกล่าวแล้ว Dalen (Van Dalen 1973: 103) ยังกล่าวว่า นิสิตในระดับบัณฑิตศึกษามักจะมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นในขณะที่ค้นหาปัญหา หรือเลือกปัญหาวิจัย ในลักษณะดังนี้

1. เลือกปัญหาอย่างรีบเร่งเกินไป จนขาดการวิเคราะห์แยกแยะปัญหาที่ละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาเมื่อทำการวิจัย

2. มักเลือกวิธีการวิจัยที่คิดว่าตนเองอยากจะทำแล้วจึงไปหาว่ามีปัญหาหรือเรื่องใดที่จะทำด้วยวิธีวิจัยที่ตนเลือกไว้ได้บ้าง ซึ่งไม่ถูกต้อง ควรเลือกปัญหาวิจัยให้ได้ก่อน แล้วจึงคิดว่าควรจะใช้วิธีวิจัยใดในการค้นหาคำตอบ

ดังนั้น เพื่อมิให้ปัญหาวิจัยที่เราเลือกมาศึกษาคงล้มเหลวหรือต้องเปลี่ยนเรื่องใหม่ จึงควรจะได้พิจารณาถึงแนวทางที่ใช้เลือกปัญหาวิจัยซึ่งมีผู้กล่าวถึงแนวทางไว้ต่าง ๆ ดังนี้

กาญจนา มณีแสง (2522: 9-11) เสนอแนะว่า การเลือกปัญหาวิจัยควรพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ควร เป็นปัญหาที่ตนสนใจมากที่สุด ในลักษณะที่ว่า เป็นความอยากรู้อยากเห็นในเชิงวิชาการ เป็นความต้องการและปรารถนาที่จะแสวงหาคำตอบของปัญหานั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่สุวิทย์ อาริอุล (2521: 42) ได้กล่าวไว้ว่า ความอยากรู้อยากเห็นในทางวิชาการนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญของนักวิจัยในการพิจารณา เลือกปัญหา

2. ควร เป็นปัญหาที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ในเรื่องต่อไปนี้ ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้

3. ความสามารถของนักวิจัย ทั้งในเรื่องความรู้ และความต้องการในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในปัญหานั้น ๆ รวมทั้งความสามารถในการแก้ปัญหาด้วย

การเลือกปัญหาวิจัยนอกจากจะต้องคำนึงว่าตรงกับความสนใจของตนเองแล้ว ยังควรจะต้องได้พิจารณาถึงในสิ่งต่อไปนี้ด้วยคือ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2527: 25-26)

1. ปัญหานั้นซ้ำกับคนอื่นหรือไม่
2. ความสำคัญของปัญหา ปัญหาที่เลือกควรมีความสำคัญทั้งในด้าน เสริมสร้างความรู้ใหม่และการนำไปใช้
3. ค่าใช้จ่ายและผลที่ได้รับ
4. ความกว้างของปัญหา ปัญหาที่เลือกควรเป็นปัญหาที่ไม่กว้าง และคะเนว่ามีเวลาพอที่จะทำสำเร็จได้ในเวลาไม่มากเกินไป

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2529: 28-29) ได้ให้แนวทางการเลือกหัวข้อ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว คือ

1. ความเป็นไปได้ ปัญหาที่จะทำการวิจัยหลาย ๆ ปัญหาที่ไม่อาจทำการวิจัยได้ ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ผู้วิจัยไม่สามารถหาระเบียบวิธีการวิจัย เพื่อให้ได้คำตอบอันถูกต้องได้ ปัญหาวิจัยบาง เรื่องต้องการจำนวนตัวอย่างมาก ๆ แต่กว่าจะเก็บรวบรวมได้ข้อมูลคงจะล้าสมัย และบางเรื่องไม่อาจศึกษาได้ เพราะต้องใช้ทุนทรัพย์มาก และผลลัพธ์ที่ได้อาจไม่คุ้มทุน
2. ความน่าสนใจและทันต่อเหตุการณ์ ผู้วิจัยควรจะต้องเลือกปัญหาวิจัยที่กำลังอยู่ในความสนใจหรือคาดว่าจะกำลังจะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

จากที่กล่าวมาจึงพอจะสรุปถึงแนวทางในการเลือกปัญหาได้ว่า ควรจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้ เช่น

1. ตรงกับความสนใจของผู้วิจัยหรือไม่
2. เป็นปัญหาระดับที่สร้างหรือบุกเบิกความรู้ใหม่ในสาขาวิชาที่ศึกษาหรือไม่
3. สามารถหาระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องหรือไม่
4. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในหน่วยงานของผู้วิจัยได้หรือไม่
5. ผู้วิจัยมีความรู้ในปัญหาที่จะวิจัยหรือไม่
6. ปัญหาวิจัยนั้นต้องใช้เงินทุนมากหรือไม่
7. เป็นปัญหาวิจัยที่มีความสำคัญควรที่จะได้ทำการวิจัยหรือไม่
8. เป็นปัญหาวิจัยที่อยู่ในความสนใจหรือคาดว่าจะ เป็นเรื่องที่น่าสนใจหรือไม่

ด้วยเหตุนี้ในการพิจารณาเลือกปัญหาวิจัยหรือหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่เหมาะสมกับตัวนิสิตเอง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรกระทำด้วยความรอบคอบ เพราะมิเช่นนั้นอาจจะทำให้นิสิตต้องเปลี่ยนเรื่องที่สนใจศึกษาเรื่อย ๆ ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์มาก นิสิตก็จะต้องสำเร็จการศึกษาเกินกว่า 2 ปี ตามที่กำหนดในหลักสูตร ดังที่ จากการศึกษาของ ประมวล ชูพิพัฒน์ (2529: 106-107) เรื่อง "ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนิสิตบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2522-2526" โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาตามสาเหตุการออกกลางคันดังนี้ ให้ออกเพราะศึกษาไม่สำเร็จ เมื่อครบกำหนด 5 ปี ให้ออกเพราะเกรดเฉลี่ยสะสมไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ ลาออกและนิสิตไม่มาลงทะเบียนพบว่า ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนิสิตบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มที่ออกเพราะสาเหตุศึกษาไม่สำเร็จ เมื่อครบกำหนด 5 ปี นั้น มีตัวประกอบที่สำคัญ 7 ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับการออกกลางคัน โดยตัวประกอบหนึ่งในจำนวนนั้นคือ ปัญหาการปรับปรุงแก้ไขหัวข้อวิทยานิพนธ์ โดยประกอบด้วย 3 ตัวแปรคือ

1. ปรับปรุงแก้ไขหัวข้อวิทยานิพนธ์ เสนอภาควิชาหลายครั้ง
2. ปรับปรุงแก้ไขหัวข้อวิทยานิพนธ์คืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลายครั้ง และ
3. ภาควิชามีความล่าช้าในการพิจารณาหัวข้อวิทยานิพนธ์

ดังนั้นเมื่อนิสิตจะเลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์จึงควรพิจารณาให้ดี มิเช่นนั้นนิสิตจะต้องเสียเวลาในการปรับปรุงแก้ไขหัวข้อวิทยานิพนธ์ ซึ่งนอกจากทำให้ไม่สามารถสำเร็จได้ทันตามกำหนดของหลักสูตรภายใน 2 ปีแล้ว ยังอาจทำให้นิสิตต้องออกกลางคัน เพราะศึกษาไม่สำเร็จ เมื่อครบ 5 ปี ก็เป็นไปได้

ตอนที่ 3 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์

เมื่อพิจารณาถึงว่า การวิจัยคือกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อความรู้ที่เชื่อถือได้ โดยข้อความรู้นั้นอาจจะ เป็นประโยชน์ที่แสดงถึงคุณลักษณะของตัวแปร หรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งความสัมพันธ์อาจจะอยู่ในระดับ เกี่ยวข้องกัน หรืออยู่ในระดับที่เป็น เหตุ เป็นผลกันก็ได้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ . 2528: 91) ดังนั้นข้อความรู้ที่ได้มีลักษณะแตกต่างกันนั้น ก็ย่อมจะต้องมาจากปัญหาวิจัยที่มีลักษณะแตกต่างกันด้วย เราจึงควรจะต้องพิจารณาก่อนว่า ปัญหาวิจัยของเราที่ต้องการคำตอบ (ข้อความรู้) นั้นมีลักษณะอย่างไร ซึ่งในประเด็นนี้ การพิจารณาถึงลักษณะหรือประเภทของปัญหาวิจัยนั้น Dyer (Jean Royer Dyer 1979: 141-146) แบ่งประเภทของปัญหาวิจัยออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ปัญหาวิจัยประเภทบรรยาย (descriptive questions) เป็นปัญหาวิจัยที่มุ่งหาคำตอบที่อธิบายสภาพหรือคุณลักษณะของตัวแปรของกลุ่มบุคคล กลุ่มชน หรือปรากฏการณ์

2. ปัญหาวิจัยประเภทความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน (association questions) เป็นปัญหาวิจัยที่มุ่งหาคำตอบที่บ่งบอกถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งอาจจะเป็นระหว่าง 2 ตัวแปร หรือหลาย ๆ ตัวแปร การวิจัยในลักษณะของปัญหาประเภทนี้เป็นเพียงตอบว่า ตัวแปรที่สนใจศึกษานั้นมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ แต่จะไม่สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรใดคือสาเหตุและตัวแปรใดเป็นผลได้เลย

3. ปัญหาวิจัยประเภทความสัมพันธ์เชิงเหตุ เชิงผล (causal questions) เป็นปัญหาวิจัยที่มุ่งหาคำตอบที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรใดเป็นตัวแปรสาเหตุ ซึ่งเรียกกันว่า ตัวแปรต้น และตัวแปรใดเป็นตัวแปรตาม ปัญหาวิจัยในลักษณะนี้มีใช้จะต้องใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่จัดกระทำกับตัวแปรต้น เพื่อเหตุผลที่เกิดขึ้นในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองเท่านั้น แต่ยังคงรวมไปถึงการศึกษาจากผลที่เกิดขึ้นแล้วพยายามโยงไปหาว่าอะไรคือสาเหตุได้บ้าง ในลักษณะการศึกษาเชิงเปรียบเทียบเหตุผล ซึ่งในลักษณะเช่นนี้การวิจัยเชิงทดลองจะศึกษาไม่ได้

นอกจากนี้แล้ว การจัดแบ่งประเภทของปัญหาวิจัยนั้น Mc Millian และ Schumacher (Jame H. Mc. Millian and Sally Schumacher 1984: 63-64) จัดแบ่งประเภทของปัญหาวิจัยได้เช่นกันเป็น 3 ประเภท คือ

1. ปัญหาวิจัยประเภทบรรยาย (descriptive questions) ลักษณะของปัญหาวิจัย เช่นเดียวกับที่ Dyer กล่าวไว้ คือ ต้องการอธิบายลักษณะของตัวแปรที่สนใจศึกษา

2. ปัญหาวิจัยประเภทความสัมพันธ์ (relationship questions) เป็นปัญหาวิจัยที่มุ่งค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยที่ความสัมพันธ์นี้อาจจะสนใจในลักษณะว่า ตัวแปรคู่นี้สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหรือไม่ จนถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในลักษณะที่เป็นเหตุ เป็นผลกัน คือ มีทั้งตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

3. ปัญหาวิจัยประเภทความแตกต่าง (difference questions) เป็นปัญหาวิจัยที่ต้องการคำตอบว่า ในตัวแปรที่สนใจศึกษามีความแตกต่างกันหรือไม่ ในระดับของตัวแปร ปัญหาประเภทนี้เน้นในลักษณะของการ เปรียบ เทียบมากกว่าที่จะค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เช่น

มีความแตกต่างกันหรือไม่ระหว่างคะแนนที่ทดสอบก่อน และคะแนนที่ทดสอบภายหลัง เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจึงสนใจศึกษาว่า หัวข้อวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตทางครุศาสตร์ได้ทำการวิจัยในลักษณะของปัญหาวิจัยประเภทใดกันบ้าง ซึ่งในงานวิจัยนี้จัดแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. หัวข้อวิทยานิพนธ์แบบบรรยาย
2. หัวข้อวิทยานิพนธ์แบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มี 2 แบบ
 - 2.1 แบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่อยู่ในระดับ เกี่ยวข้องกัน
 - 2.2 แบบ เปรียบ เทียบระดับของตัวแปร
3. หัวข้อวิทยานิพนธ์แบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชิง เหตุ เชิงผล

การที่ต้องให้ความสนใจพิจารณาถึงประเภทของปัญหาวิจัยก็เพราะปัญหาวิจัยแต่ละเรื่องย่อมต้องการแบบของการวิจัยที่เหมาะสม ดังที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2525: 31) กล่าวว่า "วิธีการศึกษาวิจัยไม่ว่าแบบใดก็ตามได้เป็นอิสระไม่ ถ้าเทียบ เป็นตัวแปรก็ เป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) ส่วนตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ก็คือลักษณะของปัญหาวิจัยนั่นเอง ลักษณะปัญหาวิจัยจะเป็นตัวกำหนดวิธีการวิจัยที่เหมาะสม " เช่นเดียวกับที่ Mc Millian และ Schumacher (1984: 65) กล่าวไว้ว่า "ปัญหาวิจัยเป็นตัวชี้แนะถึงแนวทางของการศึกษาและแบบของการวิจัยที่เหมาะสม" ถ้าผู้วิจัยไม่สามารถออกแบบวิจัยได้เหมาะสมแล้วถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีที่เหมาะสมก็มิได้ช่วยทำให้ผลการวิจัยดีขึ้นสักเพียงใด นั่นคือ ผู้วิจัยจะไม่สามารถค้นพบข้อความรู้ที่เชื่อถือได้เลย ดังนั้นในการประเมินคุณภาพวิทยานิพนธ์ของนิสิตว่ามีคุณภาพระดับดีมาก ดี ผ่าน และตก นั้นส่วนหนึ่งก็คือพิจารณาถึงคุณภาพของข้อค้นพบของวิทยานิพนธ์ โดยที่ข้อความรู้เหล่านั้นควรจะปราศจากความอคติ และความคลาดเคลื่อนต่าง ๆ คุณภาพของข้อค้นพบ หรือผลการวิจัยจึงขึ้นอยู่กับความถูกต้อง เหมาะสมของกระบวนการวิจัย ดังนั้นประเภทของปัญหาวิจัยซึ่งในที่นี้ก็คือ หัวข้อวิทยานิพนธ์ จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับคุณภาพของวิทยานิพนธ์อยู่ด้วยเช่นกัน

นอกจากการพิจารณาถึงประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ในลักษณะของข้อความรู้ที่ปรากฏแล้ว อีกมิติหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ หัวข้อวิทยานิพนธ์ในลักษณะต่าง ๆ นั้น ใ้ระ เียบยวิธีวิจัยในประเภทใดบ้าง เมื่อพิจารณาในเรื่องของการวัด (measurement fidelity) หน่วยที่เป็นตัวแทน (representative of units) และการจัดกระทำตัวแปร (treatment)

ตามแนวความคิดของ Gephart (William J. Gephart 1969: 1-12)

การแบ่งประเภทของระเบียบวิธีวิจัยตามแนวความคิดของ Gephart นั้นแบ่งตาม
เหลี่ยม (Facet) ของการวิจัย โดยพิจารณาใน 3 ประเด็นหลัก ดังที่กล่าวมาแล้ว คือ

1. การวัด (measurement fidelity = m)
2. หน่วยที่เป็นตัวแทน (representative of units = r)
3. การจัดการกระทำตัวแปร (treatment = t)

นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงความสามารถที่ผู้วิจัยจะควบคุมในแต่ละประเด็นนั้นได้หรือไม่
อีกด้วย ถ้าผู้วิจัยสามารถควบคุมได้จะใช้สัญลักษณ์คือ หมายเลข 2 และถ้าผู้วิจัยไม่สามารถควบคุม
ได้จะใช้สัญลักษณ์คือ หมายเลข 1

ดังนั้น m_1 หมายถึง ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมการวัดค่าของตัวแปรที่สนใจศึกษาได้
ทั้งหมดโดยตรง มักจะเป็นในลักษณะที่จะต้องใช้อุปกรณ์จากผู้อื่นได้บันทึกข้อมูลไว้แล้ว เป็นส่วนใหญ่

m_2 หมายถึง ผู้วิจัยสามารถควบคุมการวัดค่าของตัวแปรที่สนใจศึกษาได้ทั้งหมดโดย
ตรง

r_1 หมายถึง ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมให้หน่วยที่ศึกษานั้น เป็นตัวแทนของประชากรได้

r_2 หมายถึง ผู้วิจัยสามารถควบคุมให้หน่วยที่ศึกษานั้น เป็นตัวแทนของประชากรได้

t_1 หมายถึง ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมตัวแปรที่สนใจศึกษาให้เกิดขึ้นในระดับที่ต้องการได้
เป็นการศึกษาตามสภาพธรรมชาติที่เกิดขึ้นแล้ว

t_2 หมายถึง ผู้วิจัยสามารถควบคุมโดยจัดการกระทำกับตัวแปรที่สนใจศึกษาให้เกิดขึ้น
ในระดับที่ต้องการได้

ดังนั้นงานวิจัยที่ผู้วิจัยสามารถควบคุมการวัด (m_2) หน่วยที่เป็นตัวแทน (r_2) และ
จัดการกระทำตัวแปร (t_2) ได้ ผลการวิจัยที่ได้นั้น ผู้วิจัยสามารถลงข้อสรุปได้อย่างหนักแน่นใน
ลักษณะของตัวแปรที่เป็นเหตุ เป็นผลกันอย่างชัดเจน เราเรียกงานวิจัยในลักษณะนี้ว่า การวิจัย
เชิงทดลอง ส่วนงานวิจัยอีกประเภทหนึ่งที่มีลักษณะตรงกันข้ามเลยคือ ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุม
การวัด (m_1) หน่วยที่เป็นตัวแทน (r_1) และไม่ได้จัดการกระทำตัวแปร (t_1) ในลักษณะงานวิจัย
เช่นนี้ การลงข้อสรุปของผู้วิจัยย่อมจะไม่หนักแน่นพอที่จะยืนยันถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็น

เหตุ เป็นผลกันได้ เรียงงานวิจัยในลักษณะนี้ว่า การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

จากหลักการแบ่งดังกล่าว จึงทำให้สามารถจัดประเภทของงานวิจัยออกได้เป็น 8 ประเภทด้วยกัน แต่มีเพียง 6 ประเภท ที่มีชื่อเรียก ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research : $m_1 r_1 t_1$) เป็น การวิจัยที่มุ่งค้นหาความรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตอย่างมีระบบ โดยในสภาพการณ์นั้น ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุม หรือจัดกระทำกับตัวแปรใด ๆ ให้เกิดขึ้นในระดับที่ต้องการได้ นอก จากนี้แล้วข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ก็เป็นข้อมูลที่ถูกบันทึก และสังเกตโดยผู้อื่น ไม่ใช่ของตัวผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยย่อมขาดความแน่ใจว่าข้อมูลที่ได้นั้น เป็นข้อมูลที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากน้อย เพียงใดและ ครอบคลุมในเรื่องที่ศึกษาแล้ว รวมทั้งผู้วิจัยไม่สามารถจะบ่งชี้กำหนดขอบ เขตของประชากรที่ ศึกษาได้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงยังไม่รู้ว่า หน่วยที่ศึกษานั้นเป็นตัวแทนของประชากรในเรื่องที่ศึกษา หรือยัง ดังนั้นงานวิจัยประเภทนี้จึงไม่สามารถควบคุมการวัด หน่วยที่ศึกษา เป็นตัวแทนของ ประชากร และการจัดกระทำตัวแปรได้ทั้งหมด ลักษณะนี้จึง เป็น $m_1 r_1 t_1$

2. การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Research : $m_1 r_2 t_1$) เป็นการ วิจัยที่มุ่งศึกษาเพื่ออธิบายสภาพการณ์ กรณีใดกรณีหนึ่งอย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยอาจจะ เป็นบุคคล กลุ่มชน หรือสถาบันหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะที่ศึกษาย้อนหลังในอดีต พร้อมทั้งศึกษาในภาวะปัจจุบันว่า ทำไมกรณีที่เราเลือกมาศึกษาจึงเป็นเช่นนั้น เช่นนี้ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงต่าง ๆ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การวิจัยในลักษณะนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมหรือจัดกระทำสร้างประสมภาพณ์ ต่าง ๆ ให้กับหน่วยที่ศึกษาได้ เมื่อเป็นการศึกษาย้อนหลัง ดังนั้นผู้วิจัยอาจจะต้องใช้ข้อมูลอื่น ๆ ที่มีอยู่ตามที่ผู้อื่นได้บันทึกไว้ นอกจากนี้จะเห็นว่า ผู้วิจัยศึกษาโดยเฉพาะกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มชน สถาบันใดเพียงแห่งเดียว ดังนั้นหน่วยที่ศึกษาย่อมมีความเป็นตัวแทนในตัวของมันเองอยู่ แล้วโดยตรง งานวิจัยประเภทนี้จึงควบคุมหน่วยที่ศึกษา แต่ไม่สามารถควบคุมการวัด และจัด กระทำตัวแปร ลักษณะนี้จึง เป็น $m_1 r_2 t_1$

3. การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research : $m_2 r_2 t_1$) เป็นการ วิจัยที่มุ่งหมายเพื่อบรรยายสถานภาพของปรากฏการณ์ปัจจุบันที่สนใจศึกษา อันก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์เหล่านั้นอย่างกระจ่างแจ้ง โดยที่สภาพตัวแปรต่าง ๆ เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติ ผู้วิจัยไม่ได้ควบคุมหรือจัดกระทำกับตัวแปรให้เกิดขึ้นในระดับที่ต้องการได้ แต่

ผู้วิจัยสามารถระบุได้ชัดเจนว่าจะวัดตัวแปรอะไร และจะวัดอย่างไรจึงจะได้ข้อมูลที่ตรงและ เชื่อถือได้มากที่สุด นอกจากนี้ผู้วิจัยสามารถระบุขอบ เขตของประชากรที่ศึกษาได้ชัดเจนว่าเป็นใคร และสามารถสุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรได้ ลักษณะงานวิจัยนี้ จึง เป็น $m_2 r_2 t_1$

4. การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research : $m_2 r_1 t_2$)

เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ขึ้นมา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในลักษณะ เชิง เหตุและผล โดยควบคุมหรือจัดการกระทำกับตัวแปรต้นให้เกิดขึ้นในระดับที่ต้องการ รวมทั้งกำหนด วิธีการวัดตัวแปรอย่างชัดเจนว่าจะวัดตัวแปรอะไร และวัดอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำตรง และ เชื่อถือได้ แต่ในกรณีนี้ผู้วิจัยไม่สามารถสุ่มตัวอย่างจากประชากรมาศึกษาได้ ศึกษาตามสภาพ ธรรมชาติที่มีอยู่เดิม ดังนั้นในแง่ความเป็นตัวแทนของประชากรจึงไม่มีการควบคุม ลักษณะงาน วิจัยแบบนี้ผู้วิจัยควบคุมการวัด และมีการจัดการกระทำกับตัวแปรต้น จึงมีลักษณะ เป็น $m_2 r_1$ และ t_2

5. การวิจัยเชิงทดลองแบบการวัดไร้ตัวได้ตอบ (Unobtrusive-measures experiment : $m_1 r_2 t_2$)

เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ขึ้นมาแล้วสังเกตผลเพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในลักษณะ เชิง เหตุและผลเช่นกัน โดยควบคุมหรือจัดการกระทำกับตัวแปร ต้นให้เกิดขึ้นในระดับที่ต้องการ มีการควบคุมความเป็นตัวแทนของหน่วยที่ศึกษาและสุ่มกลุ่มให้ เข้า รับ treatment ด้วย แต่ข้อมูลที่ต้องการนั้นถ้าใช้วิธีการวัดโดยให้กลุ่มตัวอย่างรู้ตัวก็อาจจะทำให้ กลุ่มตัวอย่างบิดเบือนข้อมูลไปจากข้อเท็จจริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องหาวิธีการวัด เพื่อไม่ให้ข้อมูลที่ ไม่ขึ้นอยู่กับระดับความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างแต่เพียงอย่างเดียว จึงอาจจะต้องใช้หลักฐานหรือ ข้อมูลที่มีอยู่ตามสภาพโดยทั่วไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่สามารถเชื่อมั่นได้ว่า วิธีการวัดของเขานั้นจะ ได้ข้อมูลที่สามารถตอบคำถามของเขาได้อย่างแม่นยำตรงและ เชื่อถือได้ งานวิจัยประเภทนี้ผู้วิจัยจึงไม่ สามารถควบคุมการวัด จึงมีลักษณะเป็น $m_1 r_2 t_2$

6. การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research : $m_2 r_2 t_2$)

เป็นการวิจัยที่ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในลักษณะ เชิง เหตุและผล ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้อง สร้างสถานการณ์ขึ้นมา โดยควบคุมจัดการกระทำกับตัวแปรต้นให้เกิดขึ้นในระดับที่ต้องการ ผู้วิจัย สามารถสุ่มตัวอย่างให้มีความเป็นตัวแทนของประชากรได้ และสุ่มให้เข้ารับ treatment

ได้ด้วย รวมทั้งผู้วิจัยจะต้องกำหนดวิธีการวัดตัวแปรต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความตรงและ เชื่อถือได้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยลงข้อสรุปที่ชัดเจนในแง่ของการ เป็น เหตุและผลของตัวแปร เมื่อได้จัดกระทำกับตัวแปรต้นแล้ว งานวิจัยลักษณะนี้จึง เป็น $m_2 \quad r_2 \quad t_2$

จากการศึกษาทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นพบว่า มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่ง เป็นการแบ่งระเบียบวิธีวิจัยโดยยึดจุดมุ่งหมายของการวิจัย เป็นสำคัญ จึงพอจะสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ศรีสว่าง กริชพิทยาวุธ (2507 อ้างถึงโดย พัชรี คราประยูร 2513) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ทางการศึกษาของนิสิตนักศึกษาในประเทศไทย พ.ศ. 2502-2506 พบว่า นิสิตนักศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงบรรยายในการทำวิทยานิพนธ์มากที่สุดถึงร้อยละ 84.62 รองลงมาคือ วิธีวิจัยเชิงทดลอง ร้อยละ 9.08 เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ พัชรี คราประยูร (2513) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ทางการศึกษาระดับปริญญาโทของนิสิตนักศึกษาในประเทศไทยถึงปี พ.ศ. 2511 พบว่า จำนวนสองในสามของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย และจากผลการวิจัยของ ภรณี ศิริโชติ (2521) เรื่องการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2508-2510 พบว่า มีวิทยานิพนธ์ถึงร้อยละ 80 ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ และมีเพียงร้อยละ 20 ที่ใช้วิธีวิจัยจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยไม่มีวิทยานิพนธ์เล่มใดที่ใช้วิธีวิจัยเชิงทดลองและศึกษากรณี และยังพบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ เกณฑ์ดี ส่วน ชูระวี ชัยกิจไทย (2522) เรื่อง การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาพลศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512-2520 พบว่า ประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ทำกันมากที่สุดคือ การทดลอง ร้อยละ 35 รองลงมาได้แก่ การทดสอบและแบบทดสอบ หลักสูตร การบริหารการเรียน การสอน แนวความคิดต่าง ๆ การนิเทศ ตามลำดับ และในส่วนของระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้มากที่สุดคือ วิธีวิจัยเชิงบรรยาย ร้อยละ 62 รองลงมาได้แก่ วิธีวิจัยเชิงทดลอง ร้อยละ 37 และวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ร้อยละ 1

ในปีการศึกษา พ.ศ. 2524 ภัทธา พรประศาสน์สุข ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2486-2522 พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนมากถึงร้อยละ 45.26 ใช้การวิจัยเชิงบรรยาย และใช้การวิจัยเปรียบเทียบ

สาเหตุน้อยที่สุด ร้อยละ 0.19 นอกจากนี้ยังพบว่า เกรดวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นเกรด B หรือ Good (ร้อยละ 64.15) และเป็นเกรด C หรือ Satisfactory น้อยที่สุด ร้อยละ 1.71 และเมื่อทดสอบเกรดของวิทยานิพนธ์กับไค้ยกปกติด้วยค่าไค้สแควร์ พบว่า การกระจายของ เกรด วิทยานิพนธ์ทั้งหมดมีการกระจายไม่เป็นไค้ยกปกติ ที่ระดับนัยสำคัญ $< .001$ และในปีการศึกษา 2527 มีการวิจัยในลักษณะการวิเคราะห์งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ถึง 5 คนคือ ชูชม ธรรมธรรม วีรวรรณ ยุทธนากรชัย พิชัย คลุสมเอ และเพ็ญพิศ ประวีณวรกุล ก็ได้ผลการวิจัยตรงกันว่างานวิจัยและวิทยานิพนธ์ ส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย เป็นสำคัญ รวมทั้ง อัครีย์ สนั่นไทว (2527) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์มหาดบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 - 2526 พบว่า ส่วนใหญ่วิทยานิพนธ์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลอง และจากการค้นพบ ของ อัจฉรา ดิสวัฒน์ (2528) เรื่อง การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์มหาดบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างปีการศึกษา 2510-2525 พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่มีคุณภาพระดับดีมาก ส่วนระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในส่วนใหญ่นั้นเป็นการวิจัยเชิง บรรยาย ซึ่งผลการวิจัย เช่นเดียวกับที่ วีระศักดิ์ บรรณาธรรม (2529) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมหาดบัณฑิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษา พบว่า ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ กันมากที่สุดคือ การวิจัยเชิงบรรยาย และในปีการศึกษา 2531 รัตติกร ทิมเจริญ ได้ทำการ วิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ข้อความรู้ในวิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาดบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงปีการศึกษา 2525-2528 พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ข้อความรู้ในวิทยานิพนธ์ที่มหาดบัณฑิต ผลิตออกมา เป็นข้อความรู้ที่อธิบายสภาพของตัวแปรมากกว่าข้อความรู้ที่อธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร และระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ส่วนใหญ่ใช้วิธีวิจัยเชิงบรรยาย ส่วนวิธีวิจัยกึ่งทดลอง หรือเชิงทดลอง และวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์มีเพียงส่วนน้อย และไม่มีการศึกษาเฉพาะกรณี เลย

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การจัดแบ่งประเภของหัวข้อวิทยานิพนธ์ตามลักษณะของข้อความรู้ และคามแนวความคิดของ Gephart นั้น ยังไม่มีผู้ศึกษาไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับหัวข้อวิทยานิพนธ์ของมหาดบัณฑิตทางครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในเรื่อง แหล่งและประเภของหัวข้อวิทยานิพนธ์ โดยหวังว่า ข้อความรู้เหล่านี้ จะเป็นประโยชน์ต่อนิสิตที่จะทำวิทยานิพนธ์ต่อไป เพื่อการเตรียมตัวที่จะค้นหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ ให้ได้เร็วขึ้น